

Раздел 4. «Социально-гуманитарные науки Экономика»

МРНТИ 73.03.07

А.Б. Трус, Е.В. Пальцева

*(Қарағанды индустриялық университеті, Теміртау қ., Қазақстан)***ЖОО-дағы «Дене шынықтыру» оқу пәнінің цифрлық трансформациясы**

Бұл мақала жоғары оқу орнында «Дене шынықтыру» оқу пәнінің цифрлық, қашықтықтан және аралас оқыту форматтарына көшірудің мүмкін еместігі қарастырылған, өйткені бұл пәннің ерекше ерекшеліктері бар және қозғалыс дағдыларын қалыптастыруға және зерттеліп, ерік-жігерлі мінез-құлық қасиеттерін дамытуға арналған.

Авторлар жоғары оқу орындарындағы оқу пәндерінің ішінде тек дене шынықтыру пәнінің атауында «тәрбие» термині бар екенін атап өтеді. Оқу-тәрбие процесінің алғышарты студент мен оқытушының өзара әрекеттесуі болып табылады, ал дене шынықтыру пәнінде мұндай өзара әрекеттестік пен дене жаттығуларын оқытуда абсолютті ерекшелік үшін идеалды жағдайлар бар, ал педагогикалық әсер ету үшін қозғалыс қызметінің болуы оқу-тәрбие үрдісіне бірегей мүмкіндіктер жасайды.

Авторлар пәннің мақсаты тек дене шынықтыруды дамыту және денсаулықты нығайтумен шектеліп қалмай, студенттердің дене шынықтыру мәдениетін қалыптастыруды қамтамасыз ету, өмір бойы дене шынықтыру жүйелі дене шынықтыру жаттығуларына қызығушылықты арттырады және дамытудың құралдары мен әдістерін қолданады деп санайды.

Бұл мақалада осы оқу пәнін түрлендіруге, студенттердің дене шынықтыру мен спортқа тұрақты қажеттілігін арттырудың вариативті тәсілі талқыланады.

Түйінді сөздер: «Дене шынықтыру» оқу пәні, цифрлық, дене тәрбиесінің аралас түрі, спорт, трансформация, элективті әдіс.

Цифрландыру, әрине, адам қызметінің барлық салаларын қамтиды, қазіргі әлемде экономиканың, білім берудің, оның ішінде дене шынықтыру мен спорт саласының барлық процестерін толық немесе ішінара өзгерту жүзеге асырылады. Бүгінгі таңда цифрлық технологиялар салауатты өмір салтын ұстануға көмектеседі, сауықтыру жаттығулары, дұрыс тамақтану тәртібін ұйымдастырады, ақпаратты жинау және өңдеу бірнеше минутты алады. Студенттер пайдаланатын интернет ресурстары мен арнайы мобильді қосымшалар оларды салауатты өмір салтын ұстануға ынталандырып, портпен шұғылданду мен бос уақытын белсенді өткізуге мүмкіндік береді.

Алдыңғы қатарлы цифрлық технологиялардың көмегімен бұқаралық спорттық іс-шараларды өткізу, жоғары білікті спортшыларды, төрешілер мен жаттықтырушыларды даярлау әлдеқайда тиімді.

Цифрландырудың заманауи жағдайында дәстүрлі білім беру пәнінде цифрлық түрде көрсету қиындық тудырады. «Дене шынықтыру» оқу пәнін түрлендіру процесі ерекше қызығушылық тудырады. Бұл процесс табиғи, бірақ оң және теріс жақтары бар.

Жеке тұлғаның физикалық дамуы айқын, ал дене шынықтыру тұлға дамуының, денсаулықты нығайтудың және өмір сүру ұзақтығын арттырудың бір мезгілде күрделі және қарапайым процесінің қажетті құрамдас бөлігі болып табылады [1].

Сонымен бірге дене шынықтыру пәні ең ерекше оқу пәні болып табылады, өйткені ол оқытушының оқу процесіне үнемі қатысуын және бақылауын талап етеді.

Дене шынықтыру сабақтары, көрінетін қарапайымдылығына қарамастан, көптеген күрделі өзара байланысты компоненттерге негізделген - білімдік, тәрбиелік, сауықтыру және мыналарды қамтиды:

- а) сабақтың мақсаты мен міндеттеріне байланысты дене жаттығуларының міндетті мөлшерлеуі;
- б) өмірлік маңызды қауіпсіздік шараларын міндетті түрде сақтау;
- в) дене жаттығуларының дұрыс орындалуына педагогикалық бақылау, дене қасиеттерінің дамуының жас ерекшеліктері;
- г) ерік-жігерлі мінез-құлық қасиеттерін тәрбиелеу.

Раздел 4. «Социально-гуманитарные науки Экономика»

Дене шынықтыру білім беру бағдарламаларында қалай ұсынылуы керек, бұл пәннің мазмұны қандай болуы керек және оның даму процесі туралы орынды сұрақ туындайды.

Қазіргі уақытта қолда бар заманауи технологияларға сәйкес дене тәрбиесінің мазмұнын анықтаудың бірнеше тәсілдері бар.

Оқу пәні ретінде дене шынықтырудың үш негізгі түрі бар:

1. Оқытудың дәстүрлі түрі.

Бұл тиімділік тұрғысынан ең оңтайлы консервативті шешім екені анық.

«Дене шынықтыру» пәні бойынша әдістемелік тұрғыдан жан-жақты әзірленген бағдарламалардың, жұмыс жоспарларының көп жылғы тыңғылықты дайындалуы, спорттық базаның, спорттық құрал-жабдықтардың болуы, дене шынықтыру оқытушысының кәсіби шеберлігі оқу процесінің нәтижелі болуын қамтамасыз етеді, сонымен қатар кемшіліктер де бар:

- студенттердің моторикасын бұрыннан қалыптасқан стандарттар бойынша бағалау кезінде студенттердің бастапқы физикалық деректері әрқашан ескерілмейді;

- студенттердің жеке қалауына уақыт жоқ, сабақтар үлкен топтарда қатарынан өткізіледі;

- студенттердің моторикасының дамуының төмен деңгейі студенттердің дене шынықтыру мен спортқа деген ынтасы мен қызығушылығын айтарлықтай төмендетеді. Тұйық шеңбер - «біз қалай екенін білмейміз» - «біз қаламаймыз» - «біз қалай екенін білмейміз»

2. Қашықтықтан оқыту.

Дене шынықтыру – онлайн – енді миф емес, бүкіл әлемде шындыққа айналды. Қашықтықтан оқытуды пайдалану бірқатар мүмкіндіктерді, алуан түрлі тәсілдер мен әдістерді қамтамасыз етеді, студенттердің пәнді оқуға деген қызығушылығын арттырады, оқу үрдісін қызықты жасайды, студенттердің ой-өрісін кеңейтеді, пәнді оқуға ынтасын арттырады. Бірақ бұл тәсілді жүзеге асыру үшін жоғары сапалы материалдық-техникалық жағдай қажет [2].

Қазіргі уақытта қашықтықтан оқыту нысанында әртүрліліктің барлық артықшылықтарын жоққа шығаратын елеулі кемшіліктер бар - бірыңғай оқыту бағдарламасы жоқ, көбінесе жаттықтырушылар мен нұсқаушыларда тиісті білім болмайды және олардың «дайындары» мен «сыныптары» тек ғана пайданың орнына зиян нәтиже береді. Анатомия мен физиологияны қарапайым білмеу жарақаттарға және физикалық кемелдік идеясының өзгеруіне әкеледі. Ал студенттер қимылды орындаудың өзін қараумен алмастыратыны туралы айтудың қажеті жоқ.

3. Оқытудың аралас түрі теория жүзінде күндізгі және қашықтықтан оқытуды біріктіреді және технологияның жеке кемшіліктерінен арылуға, оларды бір үлкен артықшылыққа айналдыруға болады.

Аралас оқыту технологиясы қашықтан оқытудың ең күрделі педагогикалық кемшіліктерін түзетуге мүмкіндік береді: әртүрлі қозғалыс әрекеттерін меңгеру, командалық спорт түрлерінде жаттығулар мен комбинацияларды орындау барысында оқытушы мен студенттің, сондай-ақ студенттердің бір-бірімен жақын қарым-қатынасының болмауы. [3].

Дене шынықтыру пәні оқытушының әртүрлі ақпараты мен кәсіби көзқарасын үйлестіре отырып, дене шынықтыру пәні бойынша білім деңгейін көтеруге, өз бетінше сауықтыру жаттығуларының дұрыс бағдарламасын таңдауға, дене шынықтыру сабақтарын дене шынықтыру жаттығуларының жаңа түрлерімен, эстафеталық жарыстармен және дәстүрлі емес спорт түрлері араластыруға мүмкіндік береді.

Аралас оқыту формасының кемшіліктеріне мыналар жатады.

Білім берудің үш түрінің барлық оң және теріс жақтарын қарастырумен, дене шынықтыру пәнін цифрландыру жағдайында да оқытуға деген жаңашылдықты пайдалана отырып, дәстүрлі бетпе-бет форматта оқыту керек деп айта аламыз. Дене шынықтыру пәнінің оқытушылары «Дене шынықтыру» оқу пәнін түрлендіру үшін қазірдің өзінде келесі әдістерді қолдануда:

1. Дене тәрбиесін оқытудың элективті (вариативті) сипаты студенттерге сабақтың жалпы топтық формасы мен бару секцияларының арасында таңдауды қамтамасыз етеді, олардың сыныптан тыс спорттық жұмыстарын «Дене шынықтыру» пәні аясындағы табысты жұмыспен теңестіреді. Дене шынықтыру-сауықтыру іс-әрекетін дамытудағы басымдықты әрбір студент өз бетінше таңдауы керек. Жеке басымдықтар ескеріледі: тілектер, қызығушылықтар, дағдылар. Элективті дифференциация спортқа бағытталған дене тәрбиесінің негізіне айналуы, студенттерді дене шынықтыру құндылықтарымен таныстыруды және жүйелі дене тәрбиесі мен спортқа ішкі қажеттілікті қалыптастыру керек [4].

Раздел 4. «Социально-гуманитарные науки Экономика»

2. Оқу-тәрбие үрдісіне спорттың жаңа түрлерін, сауықтыру жаттығуларының дәстүрлі емес әдістерін енгізу, студенттердің ынтасын, өзін-өзі физикалық тұрғыдан жетілдіруге қызығушылығын арттыру;

3. Топтық сабақтарда студенттердің жеке бейімділіктерін ескеру қажет, ал бағалау бақылау стандарттарының орындалуына емес, оқу сабақтарына қатысуына және спорттық шараларға қатысуына негізделуі керек.

4. Сабақтардың негізгі түрі дене шынықтыру (немесе «бұқаралық» деп аталатын) спорт болып табылатын секцияларға белсенді қатысу - бұл негізінен дене шынықтыру және спорттық жаттығуларға бағытталған бұқаралық (қарапайым) спорт түрі. жарыстарға қатаң реттелген қатысу арқылы бұрын алынған физикалық пішінді сақтауға ықпал ету. Мұнда іс-әрекеттің мақсатты нәтижесі мүмкін болатын максималды нәтижеге емес, әр адамның өзінің қабілеті мен денсаулығының қалыпты жағдайын сақтау үшін қажетті физикалық және рухани даму деңгейіне бағытталған.

Сонымен қатар, сабаққа кететін уақыт оңтайлы түрде азайтылады және жоғары білім алатын студенттің негізгі әлеуметтік қажетті қызметіне кедергі келтірмейді. Мұнда іс-әрекеттің мақсатты нәтижесі мүмкін болатын максималды нәтижеге емес, әр адамның өзінің қабілеті мен денсаулығының адекватты жағдайын сақтау үшін қажетті физикалық және рухани даму деңгейіне бағытталған. Сонымен қатар, сабаққа кететін уақыт оңтайлы түрде азайтылады және жоғары білім алатын студенттің негізгі әлеуметтік қажетті қызметіне кедергі келтірмейді.

Сонымен қатар, заманауи цифрлық, мультимедиялық өнімдерді, қосымшаларды және ресурстарды біріктіру мүмкіндігі әрбір студентке жеке қамтамасыз етілуі керек.

Қарапайым тілмен айтқанда, егер студент секцияларға қатысуға емес, жеке дамуға қызығушылық танытса, ол фитнес білезігі немесе фитнес қосымшасының деректерімен физикалық белсенділік фактісін растай отырып, дене шынықтыру жаттығуларының осы түрін таңдай алады.

Сонымен, жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, студенттердің «Дене шынықтыру» пәніне деген қызығушылығын арттырудың бірден-бір жолы – бұл процесте өзгермелілік пен еркіндік туғызу деп қорытынды жасауға болады.

Пәннің ерекшеліктері оны жақын болашақта сандық форматқа толығымен органикалық түрде көшіруге (бірақ, мүмкін, сәл кейінірек, жүктемені және жаттығулардың дұрыстығын талдайтын қосымшалардың пайда болуымен бұл мүмкін болады) мүмкіндік бермейді.

Дене тәрбиесінің рөлін, әсіресе цифрлық қоғамда бағаламау керек және спортқа деген қажеттілікті тәрбиелеу білім беру жүйесінің барлық деңгейіндегі «Дене тәрбиесі» пәнінің басты мақсаты болуы керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Дробышевский А.А. Организация самостоятельной работы студентов с применением компьютерных технологий обучения.- Саратов: «Физкультура и спорт», 2020г.-23с.
2. Шутова Т.Н. Мобильные приложения для контроля питания и физических упражнений: классификационный подход. М: «Физкультура и спорт», 2019г.-17,27,25 с.
3. Засинец К.Д. Актуальные проблемы спортивной науки в аспекте социально-гуманитарного знания. Казань: «Наука и образование», 2021г.-19с.

Раздел 4. «Социально-гуманитарные науки Экономика»**А.Б. Трус, Е.В. Пальцева***(Карагандинский индустриальный университет, г. Темиртау, Казахстан)***Цифровая трансформация учебной дисциплины «Физическая культура» в вузе**

В данной статье определяется невозможность перехода учебной дисциплины «Физическая культура» в Вуз в цифровой, дистанционный и смешанный форматы обучения, так как данный предмет имеет особую специфику и требует постоянного педагогического контроля за формированием двигательных навыков и правильной техникой изучаемого вида спорта, воспитанием волевых черт характера.

Авторами отмечается, что среди учебных дисциплин в высшей школе только физическое воспитание содержит в своем названии термин “воспитание”. Обязательным условием воспитательного процесса является взаимодействие студента и преподавателя, а в физическом воспитании есть идеальные условия для такого взаимодействия и абсолютная конкретность обучения физическим упражнениям, а доступность двигательной функции для педагогических воздействий создает уникальные возможности для воспитательного процесса.

Авторы настаивают, что цель предмета не ограничивается развитием физических кондиций и укреплением здоровья, а предусматривает формирование физической культуры студентов, способствует заинтересованности в систематических занятиях физическими упражнениями и использовании в течение всей жизни средств и методов развития физической культуры.

В данной статье рассматривается вариативный подход к преобразованию данной учебной дисциплины, к повышению у студентов устойчивой потребности в занятиях физической культурой и спортом.

Ключевые слова: учебная дисциплина «Физическая культура», цифровая, смешанная форма физической культуры, спорт, преобразование, элективный подход.

A.B. Trus, E.V. Paltseva

*(Karaganda Industrial University, Temirtau, Kazakhstan)***Digital transformation of the educational discipline "physical culture" in the University**

This article defines the impossibility of the transition of the academic discipline "Physical Culture" in Higher Education to digital, distance and mixed learning formats, since this subject has a special specificity and requires constant pedagogical control over the formation of motor skills and the correct technique of the studied sport, the education of strong-willed character traits. The authors note that among the academic disciplines in higher education, only physical education contains the term “education” in its name. A prerequisite for the educational process is the interaction of the student and the teacher, and in physical education there are ideal conditions for such interaction and absolute specificity of teaching physical exercises, and the availability of motor function for pedagogical influences creates unique opportunities for the educational process.

The authors insist that the purpose of the subject is not limited to the development of physical conditions and health promotion, but provides for the formation of physical culture of students, promotes interest in systematic physical exercises and the use of means and methods of physical culture development throughout life.

Раздел 4. «Социально-гуманитарные науки Экономика»

This article discusses a variable approach to the transformation of this academic discipline, to increase students' sustainable need for physical education and sports.

Keywords: academic discipline "Physical culture", digital, mixed form of physical culture, sport, transformation, elective approach.

References:

1. Drobyshevsky A.A. Organization of independent work of students using computer learning technologies.- Saratov: "Physical culture and Sports", 2020-23с.
2. Shutova T.N. Mobile applications for nutrition and exercise control: a classification approach. M: "Physical education and sports", 2019.-17,27,25 p.
3. Zasinets K.D. Actual problems of sports science in the aspect of social and humanitarian knowledge. Kazan: "Science and Education", 2021-19с.